

Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027

Η περιφερειακή στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης της Θεσσαλίας (RIS3Thessaly) έχει **7 τομείς προτεραιότητας** που αναλύονται περαιτέρω σε 'περιφερειακές απολήξεις'.

Οι **δράσεις έρευνας και καινοτομίας** που θα χρηματοδοτήσει το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027 θα εστιαστούν αποκλειστικά σ' αυτές τις απολήξεις:

Περιφερειακές απολήξεις για δράσεις Έρευνας και Καινοτομίας:

Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα	ΑΓΡ1: Ανάπτυξη καινοτόμων τροφίμων και ποτών ΑΓΡ2: Βελτίωση της προστιθέμενης αξίας της γεωργικής παραγωγής ΑΓΡ3: Διατήρηση, αξιολόγηση, ανάδειξη και βελτίωση του γενετικού υλικού γηγενών φυτών και αυτοχθόνων φυλών ΑΓΡ4: Καινοτόμες διαδικασίες βιώσιμης παραγωγής στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών ΑΓΡ5: Εξασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας και της ασφάλειας των τροφίμων
Μέταλλο, Δομικά Υλικά, Κατασκευές	ΜΔΚ1: Διεργασίες, εξοπλισμός & συστήματα για τη μετάβαση στην κλιματικά ουδέτερη βιομηχανική παραγωγή ΜΔΚ2: Διεργασίες, εξοπλισμός και συστήματα για τη μετάβαση στην ψηφιοποιημένη βιομηχανική παραγωγή ΜΚΔ3: Υλικά, διεργασίες, διατάξεις & συστήματα παραγωγής για την κυκλική οικονομία & τη βιομηχανική συμβίωση ΜΚΔ4: Υλικά και διεργασίες για αειφορία στις κατασκευές, στις υποδομές και στην πολιτιστική κληρονομιά
Τουρισμός και Πολιτισμός	ΤΠΔ1: Ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων βασισμένων στον τόπο και στην κοινότητα ΤΠΔ2: Υποστήριξη της πράσινης μετάβασης στον Τουρισμό και στον Πολιτισμό ΤΠΔ3: Ανάδειξη ταυτότητας (branding) και προώθησης του τόπου, του τουριστικού και του πολιτιστικού προϊόντος
Βιοεπιστήμες, Υγεία, Φάρμακα	ΒΥΦ1: Βιοτεχνολογία για ποιότητα ζωής και ευζωία ΒΥΦ2: Νέες φαρμακευτικές προσεγγίσεις ΒΥΦ3: Σύστημα υγείας προσαρμοσμένο στις μελλοντικές ανάγκες
Αειφορία, Ανθεκτικότητα, και Βιωσιμότητα	ΑΑΒ1: Μετριασμός και προσαρμογή των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στο παραγωγικό σύστημα, στους φυσικούς πόρους και τις υποδομές ΑΑΒ2: Κυκλική Οικονομία ΑΑΒ3: Διατήρηση και αξιοποίηση της βιοποικιλότητας
Ψηφιακή Μετάβαση	ΨΜΕ1: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού στο Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα ΨΜΕ2: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού στους κλάδους του μετάλλου, των δομικών υλικών και των κατασκευών ΨΜΕ3: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού στον Τουρισμό ΨΜΕ4: Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού στην υγεία και στη φαρμακοβιομηχανία ΨΜΕ5: Ψηφιακές μέθοδοι για την ολοκληρωμένη διαχείριση φυσικών πόρων και την πρόληψη ή αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών

Σύνοψη Κείμενων Βάσης

(1^{ος} κύκλος της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης, Απρίλιος του 2024)

1. Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα

- Παρούσα κατάσταση και προκλήσεις για το 2030

Φυτική παραγωγή

- Μεγάλη η σημασία των δημητριακών, των λαχανικών και των σκαλιστικών φυτών που συνεισφέρουν πάνω από το 20% της αξίας της εθνικής παραγωγής τα τελευταία 15 χρόνια.

Ζωική Παραγωγή

- Σημαντική η σημασία του γάλακτος που **αντιπροσωπεύει σχεδόν το 50% της αξίας παραγωγής της Θεσσαλίας** τα τελευταία 15 χρόνια και συνεισφέρει πάνω από το 15% της αξίας της εθνικής παραγωγής γάλακτος.
- Οι παράγοντες που επηρεάζουν την **αποδοτικότητα των συντελεστών παραγωγής** είναι η υγιεινή του ζωικού κεφαλαίου, η ποιότητα του γενετικού υλικού, ο βαθμός και ο τρόπος ανανέωσής του, οι κτιριακές και μηχανολογικές εγκαταστάσεις, η δραστηριότητα του διαχειριστή της ίδιας της εκμετάλλευσης καθώς και η επιστημονική βοήθεια που προσφέρεται στις μονάδες.
- Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΛΓΑ, οι **δηλωθείσες απώλειες ζωικού κεφαλαίου** ανέρχονται σε: 84.148 αιγοπρόβατα, 7.375 βοοειδή, 22.781 χοίρους, 256.483 ορνιθοειδή, 647 κουνέλια, 71 άλογα και 111.971 μελίτσια, και ζημίες στις εγκαταστάσεις και στον εξοπλισμό, λόγω των καταστροφικών πλημμυρών του 2023.

Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών

- Στη ζωική παραγωγή, ο σημαντικότερος **κλάδος της κτηνοτροφίας είναι αιγοπροβατοτροφία** που συμβάλλει στο 20% του εγχώριου πρόβειου γάλακτος, στο 16% του κατσικίσιου γάλακτος και στο 40% της ΠΟΠ Φέτας της χώρας. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας παράγει σε ετήσια βάση, το 22,39% πρόβειου γάλακτος της χώρας και το 16,51% κατσικίσιου γάλακτος.
- Η Θεσσαλία έχει **πιστοποιημένα ΠΟΠ/ΠΓΕ προϊόντα**, ενώ μπορεί να πιστοποιήσει και άλλα προϊόντα της, τα οποία θα διαμορφώσουν την παραγωγική και πολιτιστική της ταυτότητα.
- Ο **κλάδος της παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων** είναι ο σημαντικότερος μεταποιητικός κλάδος στη Θεσσαλία με κύκλο εργασιών ύψους €769εκατ., ή το 6,9% του κύκλου εργασιών όλων των επιχειρήσεων της Θεσσαλίας το 2021, και περίπου 2500 άμεσες θέσεις εργασίας.
- Τα γαλακτοκομικά προϊόντα καταλαμβάνουν το **23% των συνολικών εξαγωγών της περιφέρειας** το έτος 2022.
- Ο **κλάδος επεξεργασίας και συντήρησης φρούτων και λαχανικών** είναι ο δεύτερος σημαντικότερος κλάδος της βιομηχανίας τροφίμων της Θεσσαλίας με περίπου 90 επιχειρήσεις, κύκλο εργασιών €356εκατ. το 2021 και 2.600 θέσεις εργασίας.

- Στη Θεσσαλία υπάρχουν 46 επιχειρήσεις που ασχολούνται με την **επεξεργασία και συντήρηση κρέατος**, συμπεριλαμβανομένων των σφαγείων με συνολικό κύκλο εργασιών €172εκατ. το 2021 και 412 θέσεις εργασίας. Η μεταποίηση κρέατος στη Θεσσαλία κατά την περίοδο 2014-2022 αναπτύχθηκε προς την κατεύθυνση της παραγωγής ποιοτικών και ποικιλομορφικών προϊόντων.

Οι **εξαγωγές του κλάδου CN02- Κρέατα**, από τη Θεσσαλία κατά την πενταετία 2018-2022 αυξήθηκαν περίπου κατά 37%, από τα €8εκατ. περίπου το 2018 στα €21,4εκατ. το 2022.

- Στη Θεσσαλία υπάρχουν περίπου 80-90 επιχειρήσεις που ασχολούνται με την **παραγωγή κρασιού**. Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται άνθηση στη **ζυθοποιΐα**.

Από τα στοιχεία της ΕΛ. ΣΤΑΤ. προκύπτει ότι οι εξαγωγές του κλάδου από τη Θεσσαλία κατά την πενταετία 2018-2022 αυξήθηκαν περίπου κατά 45%, από τα €5εκατ. στα €11εκατ.

- Οι **μελισσοκόμοι της Θεσσαλίας** παραγάγουν περίπου το 10% της Ελληνικής παραγωγής μελιού

Οι επιστημονικές εισροές είναι απύσες, καθώς ο κλάδος συμμετέχει κατά 0,4% στο γεωργικό ΑΕΠ της χώρας και το μέλι δεν είναι προϊόν αιχμής, καθώς η μεταποίησή του δεν προσφέρει υπεραξίες. Οι επιστημονικές εισροές θα μπορούσαν να βοηθήσουν στα υπόλοιπα μελισσοκομικά προϊόντα μέλισσας (γύρη, βασιλικός πολτός, πρόπολη, δηλητήριο μέλισσας για χρήση των φαρμακοβιομηχανιών), στην ανάδειξη και ανάπτυξη προϊόντων ΠΓΕ.

Αλιεία – Ιχθυοκαλλιέργειες – Μεταποίηση Ιχθυηρών

- Η **αλιευτική παραγωγή** στην ευρύτερη περιοχή του Παγασητικού κόλπου, δείχνει μία ανησυχητική μείωση. Ανάγκη για λήψη πρόσθετων διαχειριστικών μέτρων για την προστασία των αλιευτικών πόρων, τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του θαλάσσιου οικοσυστήματος και των μέσων διαβίωσης της τοπικής αλιευτικής κοινότητας.

Στον Παγασητικό Κόλπο είναι εγκατεστημένες και λειτουργούν 2 **μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας** και λειτουργούν τρεις **μεταποιητικές μονάδες** στο Νομό Μαγνησίας.

Δυναμικό για κυκλική οικονομία

- Το απορριπτόμενο ή ορθολογικά διαχειριζόμενο **υποπροϊόν των τυροκομείων** (ορός γάλακτος), το οποίο ανέρχεται στους 100.000 τόνους περίπου ετησίως μπορεί να καλυφθεί άριστα από την υπάρχουσα αλυσίδα αξίας, με κυρίαρχη τη παραγωγή αιγοπρόβειων πρωτεϊνών και δευτερευόντως από τις εγκαταστάσεις παραγωγής βιοαερίου.

Τα **γεωργικά πλαστικά απόβλητα** που παράγονται ετησίως υπολογίζονται σε 15.000 τόνους και δεν υπάρχει σύστημα διαχείρισης για τα απόβλητα, καθώς και τα υπολείμματα βιομάζας των κύριων καλλιεργειών δεν αξιοποιούνται. Υπάρχει μόνο ένα εργοστάσιο στην Καρδίτσα που επεξεργάζεται απόβλητα καλλιεργειών και παράγει αγρο-πέλλετ

Προκλήσεις για το 2030

1. Ανάπτυξη καινοτόμων τροφίμων και ποτών και συνολική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου.
2. Υποστήριξη του πρωτογενή τομέα για την μεσοπρόθεσμη προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τη μακροπρόθεσμη ανάσχεση των επιπτώσεών της.

3. Ψηφιακός Μετασχηματισμός της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών.
4. Ενίσχυση της εφαρμογής των αρχών της αειφορίας και της κυκλικής οικονομίας σε όλες τις αλυσίδες αξίας του αγροδιατροφικού συμπλέγματος για την παραγωγή προϊόντων με λιγότερους πόρους (όπως νερό, ενέργεια, λίπανση), μηδενισμό αποβλήτων.
5. Εξασφάλιση της επισιτιστικής επάρκειας και ασφάλειας.
6. Η αύξηση της παραγωγικότητας της φυτικής και της ζωικής παραγωγής με παράλληλη μείωση του κόστους.
7. Αντιμετώπιση του ανταγωνισμού για κάλυψη της γης υψηλής παραγωγικότητας από μονάδες παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που μπορεί να προκαλέσει επισιτιστική κρίση.

- **Περιφερειακές Απολήξεις ΕΤΑΚ για το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027**

Οι **προτεινόμενες περιφερειακές απολήξεις** για δράσεις έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας για το Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα:

- Ανάπτυξη καινοτόμων τροφίμων και ποτών.
- Βελτίωση της προστιθέμενης αξίας της γεωργικής παραγωγής
- Διατήρηση-αξιολόγηση-ανάδειξη-βελτίωση του γενετικού υλικού γηγενών φυτών και αυτοχθόνων φυλών
- Διατήρηση-αξιολόγηση-ανάδειξη-βελτίωση του γενετικού υλικού γηγενών φυτών και αυτοχθόνων φυλών
- Καινοτόμες διαδικασίες βιώσιμης παραγωγής στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών
- Εξασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας & της ασφάλειας των τροφίμων

- **Προτεραιότητες στήριξης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων από το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027**

1. Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός μέσω επενδύσεων για την υιοθέτηση καινοτομιών από τις επιχειρήσεις.
2. Υποστήριξη της ανάπτυξης νέων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας.
3. Υποστήριξη της μετάβασης από παρακμάζουσες δραστηριότητες σε νέες, αξιοποιώντας υφιστάμενες ικανότητες σε έρευνα και ανάπτυξη, τεχνολογία, τεχνογνωσία και ειδικές, ιδίως άυλες, γνώσεις που υπάρχουν ήδη στη Θεσσαλία.
4. Παράπλευρη διαφοροποίηση, δηλαδή πιθανές συνέργειες (οικονομίες κλίμακας, δευτερογενείς επιδράσεις) που είναι πιθανό να υλοποιηθούν ανάμεσα σε έναν υφιστάμενο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας που είναι ήδη καθιερωμένος και σε έναν άλλο που είναι καινούριος.
5. Αειφορία, ανθεκτικότητα και υποστήριξη της Πράσινης Μετάβασης.
6. Ψηφιακός Μετασχηματισμός.
7. Δεξιότητες & Ανθρώπινοι Πόροι που αφορούν παρεμβάσεις ενίσχυσης δεξιοτήτων και αναβάθμισης ανθρώπινων πόρων.

- **Εργαλεία πολιτικής**

Για την υλοποίηση των παρεμβάσεων που αναφέρθηκαν απαιτούνται τα ακόλουθα εργαλεία πολιτικής:

1. Επενδύσεις σε υποδομές για Έρευνα
2. Συνεργατικά έργα έρευνας και καινοτομίας
3. Έργα έρευνας στις επιχειρήσεις
4. Έργα πειραματικής ανάπτυξης και υποστήριξης καινοτομίας στις επιχειρήσεις
5. Υποστηρικτικά μέτρα για την καινοτομία (κουπόνια καινοτομίας, επιδεικτικά έργα, συνεργατικοί σχηματισμοί)
6. Έργα ανάπτυξης δεξιοτήτων
7. Έργα υποστήριξης επιχειρηματικών επενδύσεων
8. Δημόσιες επενδύσεις

2. Μέταλλο, Δομικά Υλικά και Κατασκευές

- Παρούσα κατάσταση και προκλήσεις για το 2030

Οι επιχειρήσεις απαιτείται να γίνουν **λιγότερο ενεργοβόρες**, να μειωθεί η κατανάλωση ενέργειας και οι παραγόμενοι περιβαλλοντικοί ρύποι. Επιπρόσθετα θα πρέπει **να αναβαθμισθούν το παραγόμενο προϊόν και οι υπηρεσίες** με την στοχευμένη τροποποίηση και βελτιστοποίηση των διεργασιών παραγωγής, την απόκτηση τεχνογνωσίας και περαιτέρω εξειδίκευση μέσω της κατοχύρωσης δράσεων που σχετίζονται με:

- την υποστήριξη/ανάπτυξη ερευνητικών προγραμμάτων.
- τον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού και των υποδομών τόσο των επιχειρήσεων όσο και των ερευνητικών μονάδων της περιφέρειας για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας τους.
- την ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων.

Οι κύριες προκλήσεις για το 2030:

1. Αυξημένο κόστος ενέργειας
2. Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού
3. Ανάγκη μείωσης ρύπων

Αλυσίδες αξίας

Ο τομέας προτεραιότητας, όπως έχει οριστεί κατά τα παραπάνω, φαίνεται να **συνεισφέρει στο 9,58% του κύκλου εργασιών και το 6,87% της απασχόλησης** στη Θεσσαλία το 2021.

Εντός του τομέα προτεραιότητας διακρίνονται **δέκα αλυσίδες αξίας**. Οι αλυσίδες αξίας των κατασκευών, των προϊόντων ξύλου & χαρτιού και των μετάλλων έχουν δεσπόζουσα θέση και σχεδόν σταθερή δυναμική, ενώ αντίθετα η αλυσίδα των ελαστικών-χημικών φαίνεται να χάνει έδαφος.

Εξαγωγές

Το συνολικό ύψος της **αξίας των εξαγωγών** του τομέα προτεραιότητας κατά την περίοδο από το 2018 έως το 2022 ανήλθε σε €2,48δισ., παρουσιάζοντας αύξηση 39,85% εντός της περιόδου αυτής

Το 75% της αξίας των εξαγωγών του τομέα προτεραιότητας την περίοδο 2018-2022 προέρχονται από την αλυσίδα αξίας του **Μετάλλου και των μεταλλικών προϊόντων**.

Παραγωγή Γνώσης

Η συνολική **παραγωγή επιστημονικών δημοσιεύσεων** της Θεσσαλίας την περίοδο από το 2014 μέχρι το 2023 ανήλθε, βάσει στοιχείων του Web of Science, σε 12.729 δημοσιεύσεις όλων των τύπων. Η αντίστοιχη εθνική παραγωγή ήταν 192.897 δημοσιεύσεις. Συνεπώς, η Θεσσαλία τη συγκεκριμένη περίοδο συνεισέφερε το 6,19% της εθνικής παραγωγής.

Με βάση τα παραπάνω, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η παραγωγή γνώσης στη Θεσσαλία χαρακτηρίζεται από την **ικανοποιητική ύπαρξη κρίσιμης μάζας** για να υποστηριχθεί ο Τομέας Προτεραιότητας.

Καινοτομία

Η βιομηχανία κατασκευών οφείλει να υιοθετήσει προσεγγίσεις που προωθούν τη βιωσιμότητα, επιλέγοντας **υλικά με χαμηλό ανθρακικό αποτύπωμα και ανακυκλώσιμες πρώτες ύλες**.

Στα δομικά υλικά, η βιωσιμότητα και η ανθεκτικότητα θα διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στον προσδιορισμό της αγοράς αυτών των υλικών. Υλικά που δεν ανακυκλώνονται και απαιτούν υψηλή ενέργεια για την παραγωγή τους αναμένεται να αντικατασταθούν από οικολογικές εναλλακτικές. Ωστόσο, η ισορροπία μεταξύ βιωσιμότητας και χαμηλού κόστους παραμένει κρίσιμη.

• Ανασκόπηση της περιόδου 2014-2020

- Καταγράφονται 27 **έργα Ερευνητικών Υποδομών & εξοπλισμού για ερευνητικό εξοπλισμό**, συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €8,95εκατ. **Κανένα** απ' αυτά δεν έχει χαρακτηριστεί ως ανήκον στον τομέα του Μετάλλου, Δομικών Υλικών και Κατασκευών.
- Καταγράφονται 339 **έργα υποστήριξης της Έρευνας, της Τεχνολογικής Ανάπτυξης και της Καινοτομίας**, συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €67,14εκατ. Από αυτά, τα **25** (7,37%) με προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης ύψους €4,64εκατ. (6,91%) έχουν χαρακτηριστεί ότι ανήκουν στον τομέα του Μετάλλου, Δομικών Υλικών και Κατασκευών.
- Καταγράφονται 7 **έργα υποστήριξης της Καινοτομίας**, συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης €2,76εκατ. Απ' αυτά, **ένα** με προϋπολογισμό Δημόσιας Δαπάνης €186,6χιλ. (6,7%) αφορά τον Τομέα προτεραιότητας.
- Το **85% των επενδύσεων** συγκεντρώθηκε με φθίνουσα σειρά στους Δήμους Λαρισαίων (€7,48εκατ.), Βόλου (€5,9εκατ.), Καρδίτσας (€3,2εκατ.), Τρικκαίων (€1,98εκατ.), Κιλελέρ (€1,36εκατ.), Νοτίου Πηλίου, Ρήγα Φερραίου και Τυρνάβου.

• Περιφερειακές Απολήξεις ΕΤΑΚ για το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027

- Διεργασίες, εξοπλισμός & συστήματα για τη μετάβαση στην κλιματικά ουδέτερη βιομηχανική παραγωγή
- Διεργασίες, εξοπλισμός & συστήματα για τη μετάβαση στη ψηφιοποιημένη βιομηχανική παραγωγή
- Υλικά, διεργασίες, διατάξεις & συστήματα παραγωγής για την κυκλική οικονομία & τη βιομηχανική συμβίωση
- Υλικά και διεργασίες για αειφορία στις βιομηχανικές και κτηριακές κατασκευές, στις υποδομές και στην πολιτιστική κληρονομιά

- Προτεραιότητες στήριξης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων από το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027

- **Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός**

- Κατασκευή ή επέκταση ή αναβάθμιση κτιριακών εγκαταστάσεων.
- Παραγωγικός και ηλεκτρομηχανολογικός εξοπλισμός
- Εξοπλισμός ποιοτικού ελέγχου
- Εξοπλισμός βέλτιστης διαχείρισης ανάλωσης ενέργειας (θερμικής, ηλεκτρικής) κατά την παραγωγική διαδικασία

- **Υποστήριξη της ανάπτυξης νέων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας**

- **Υποστήριξη της μετάβασης από παρακμάζουσες δραστηριότητες σε νέες αξιοποιώντας υφιστάμενες ικανότητες σε έρευνα και ανάπτυξη, τεχνολογία, τεχνογνωσία και ειδικές, ιδίως άυλες, γνώσεις που υπάρχουν ήδη στη Θεσσαλία.**

- **Παράπλευρη διαφοροποίηση** και πιθανές συνέργειες (οικονομίες κλίμακας, δευτερογενείς επιδράσεις), για παράδειγμα προς την κατεύθυνση της κατασκευής εξειδικευμένων μηχανημάτων παραγωγής.

- **Αειφορία, ανθεκτικότητα και υποστήριξη της Πράσινης Μετάβασης** μέσω επενδύσεων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, για τη περιβαλλοντική διαχείριση και την υιοθέτηση της κυκλικής οικονομίας και για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και κάλυψη των ιδίων αναγκών (αυτοπαραγωγή).

- **Ψηφιακός Μετασχηματισμός** (δαπάνες εξοπλισμού, δαπάνες λογισμικού, υπηρεσίες για την εγκατάσταση, παραμετροποίηση και τη συντήρηση των παραπάνω συστημάτων και την εκπαίδευση του προσωπικού)

- **Δεξιότητες & Ανθρώπινοι Πόροι** (ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων)

- **Εργαλεία πολιτικής**

1. Επενδύσεις σε εξοπλισμό και υποδομές για έρευνα.
2. Συνεργατικά έργα έρευνας και καινοτομίας.
3. Έργα έρευνας στις επιχειρήσεις.
4. Έργα πειραματικής ανάπτυξης και υποστήριξης της καινοτομίας στις επιχειρήσεις.
5. Υποστηρικτικά μέτρα για την καινοτομία (κουπόνια καινοτομίας, επιδεικτικά έργα, συνεργατικοί σχηματισμοί, κέντρα ικανοτήτων).
6. Έργα ανάπτυξης δεξιοτήτων ανέργων ή εργαζομένων.
7. Έργα μόχλευσης επιχειρηματικών επενδύσεων (ίδρυση νέων επιχειρήσεων, τεχνολογικός εκσυγχρονισμός, επενδύσεις προστασίας του περιβάλλοντος, ψηφιοποίηση, εξωστρέφεια, πιστοποιήσεις προϊόντων με εξαγωγικό προσανατολισμό).
8. Δημόσιες επενδύσεις.

3. Τουρισμός-Πολιτισμός

- Παρούσα κατάσταση και προκλήσεις για το 2030

Τα έσοδα της Περιφέρειας Θεσσαλίας από τον τουρισμό το 2022 αντιπροσώπευαν μόλις το 1% (€ 320 εκατ.) των συνολικών εσόδων της χώρας.

Η Περιφέρεια αντιμετωπίζει μια σειρά από προκλήσεις:

- Ενδοπεριφερειακές ανισότητες, αποκλίσεις στην τουριστική ανάπτυξη μεταξύ των επιμέρους περιοχών της περιφέρειας (εντοπίζονται στις υποδομές και αντανακλώνται στα τουριστικά μεγέθη)
- Υποδομές (μεταφορικές υποδομές παρουσιάζουν υστέρηση σε πολλές ορεινές και αγροτικές περιοχές της περιφέρειας, απουσία υψηλού επιπέδου και εξειδίκευσης μονάδες φιλοξενίας)
- Εποχικότητα και υποχρησιμοποίηση πόρων και υπηρεσιών κατά τις υπόλοιπες περιόδους
- Περιβαλλοντική βιωσιμότητα και ανάγκη βελτίωσης της ενεργειακής τους απόδοσης και υιοθέτησης βιώσιμων πρακτικών λειτουργίας
- Μάρκετινγκ και Προώθηση της τουριστικής προσφοράς της περιφέρειας.
- Συνεργατικός και Συμμετοχικός Τουριστικός Σχεδιασμός μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερομένων στον τομέα του τουρισμού, δεν είναι επαρκώς εδραιωμένος, και δεν επιτρέπει τη διάχυση των οφελών του τουρισμού στην κοινότητα

Οι επιπλέον προκλήσεις του τουριστικού τομέα λόγω των φυσικών καταστροφών του 2023 συνοψίζονται στα εξής:

- Επισκευές και βελτίωση της ανθεκτικότητας των υποδομών (πληγείσες μεταφορικές υποδομές, και αναβάθμιση των λοιπών τουριστικών υποδομών (συμπεριλαμβανομένων των καταλυμάτων)
- Περιβαλλοντική διαχείριση και πρόληψη
- Διαχείριση κρίσεων και επικοινωνία

Αλυσίδες αξίας

Ο τομέας προτεραιότητας, όπως έχει οριστεί κατά τα παραπάνω, φαίνεται να συνεισφέρει με €669εκατ (5,97%) στον συνολικό κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων της Θεσσαλίας και σε 45.784 θέσεις εργασίας (20,46% της απασχόλησης στη Θεσσαλία) το 2021, παρουσιάζοντας αύξηση 8% και 16,5%, αντίστοιχα, σε σχέση με το 2017.

Η Εστίαση, με κύκλο εργασιών €277,75εκατ και 26670 θέσεις εργασίας, είναι η σπουδαιότερη δραστηριότητα του κλάδου

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας αντιπροσωπεύει το 2% των διανυκτερεύσεων και το 1% των εισπράξεων που καταγράφηκαν στην Ελλάδα το 2022.

Καινοτομία

- Το **HotelAvailabilities Channel Manager** είναι μία ψηφιακή υπηρεσία που αναπτύχθηκε στη Θεσσαλία για την υποστήριξη των καταλυμάτων. Μέσα από μία οθόνη ο ξενοδόχος μπορεί να ενημερώνει και να παρακολουθεί σε πραγματικό χρόνο τις πληροφορίες (τιμές, διαθεσιμότητα, κρατήσεις) του ξενοδοχείου στα μεγαλύτερα και γνωστότερα κανάλια πώλησης και διανομής δωματίων, αλλά και τουριστικών προϊόντων παγκοσμίως.
- Το **Τουριστικό Βαρόμετρο Θεσσαλίας** ήταν μία πρωτοβουλία της Περιφέρειας Θεσσαλίας με στόχο την υποστήριξη της διαμόρφωσης της τουριστικής πολιτικής της. Προέβλεπε την ετήσια διεξαγωγή 3 ερευνών (έρευνα σε τουριστικές επιχειρήσεις στην Περιφέρεια Θεσσαλίας σε δύο στάδια με χρόνο διεξαγωγής Ιανουάριο και Ιούνιο) και δείγμα 500 τουριστικές επιχειρήσεις, έρευνα χειμερινού τουριστικού «κύματος» Θεσσαλίας. Τον Ιανουάριο του 2020 παρουσιάστηκαν τα ευρήματα της πρώτης έρευνας αλλά δεν υπήρξε συνέχεια.
- «**Ερευνώ–Δημιουργώ–Καινοτομώ**» στη Θεσσαλία ενισχύθηκαν συνολικά 80 διαφορετικοί φορείς με συνολικό ύψος δημόσιας δαπάνης της τάξης των €33,66εκατ. Απ’ αυτούς, η συμμετοχή του τομέα «Τουρισμός-Πολιτισμός-Δημιουργικές Βιομηχανίες» ανήλθε σε 12 φορείς (15%).

- **Περιφερειακές Απολήξεις ΕΤΑΚ για το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027**

- Ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων βασισμένων στον τόπο και στην κοινότητα.
- Υποστήριξη της διττής (πράσινη και ψηφιακή) μετάβασης στον Τουρισμό και στον Πολιτισμό.
- Ενέργειες ανάδειξης ταυτότητας (branding) και προώθησης του τόπου, του τουριστικού και του πολιτιστικού προϊόντος.

- **Προτεραιότητες στήριξης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων από το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027**

- **Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός**
 - Επενδύσεις σε πάγια (κτίρια, εγκαταστάσεις, εξοπλισμός) και προσωπικό υψηλών δεξιοτήτων για εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων σε όλους τους κλάδους του τουρισμού-πολιτισμού
 - Επενδύσεις βελτίωσης της προσβασιμότητας κάθε είδους.
 - Συνδρομές σε υπηρεσίες ή βάσεις δεδομένων με πληροφορίες για τουριστικές αγορές.
- **Υποστήριξη της ανάπτυξης νέων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας ή της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων**
 - Νέες επιχειρήσεις υπαίθριων δραστηριοτήτων
 - Τουριστικά πρακτορεία
 - Καταλύματα σε μη κορεσμένες περιοχές

- **Υποστήριξη της μετάβασης από παρακμάζουσες δραστηριότητες σε νέες**
 - Επιχειρήσεις εστίασης για την προώθηση και ανάδειξη τοπικών συνταγών και προϊόντων
 - Επιχειρήσεις βιωματικών δραστηριοτήτων αναψυχής
 - Επιχειρήσεις ανάδειξης της τοπικής κληρονομιάς
 - Μετατροπή αλιευτικών σκαφών σε σκάφη οργανωμένων δραστηριοτήτων που καλύπτουν ειδικές μορφές θαλάσσιου τουρισμού (γαστρονομία επί σκάφους, βιοπαρακολούθηση θαλάσσιας πανίδας κλπ).
- **Παράπλευρη διαφοροποίηση**
 - Επιχειρήσεις εστίασης και φιλοξενίας για τη συνεργασία με τοπικούς προμηθευτές προϊόντων διατροφής και την ανάδειξη των τοπικών προϊόντων.
 - Επιχειρήσεις παραγωγής τροφίμων και ποτών για την ανάπτυξη παράλληλων τουριστικών δραστηριοτήτων (συμπεριλαμβανομένων ξεναγήσεων, βιωματικών δραστηριοτήτων και λειτουργίας ως επισκέψιμες παραγωγικές επιχειρήσεις).
- **Αειφορία, ανθεκτικότητα και υποστήριξη της Πράσινης Μετάβασης**
 - Επενδύσεις βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης των επιχειρήσεων αντικατάσταση εξοπλισμού, μονώσεις, συστήματα ανάκτησης θερμότητας, αναβάθμιση φωτισμού)
 - Επενδύσεις για την περιβαλλοντική διαχείριση και την υιοθέτηση της κυκλικής οικονομίας (περιορισμός εκπομπών, μείωση κατανάλωσης νερού, αξιοποίηση δευτερογενών υλικών, κ.ο.κ.)
 - Εγκατάσταση Φ/Β σταθμών με αποθήκευση ενέργειας για κάλυψη ίδιων αναγκών.
- **Ψηφιακός Μετασχηματισμός**
 - Δαπάνες εξοπλισμού
 - Δαπάνες λογισμικού
 - Υπηρεσίες για την εγκατάσταση, την παραμετροποίηση και τη συντήρηση των συστημάτων και την εκπαίδευση του προσωπικού στη χρήση τους.
- **Δεξιότητες & Ανθρώπινοι Πόροι**
- **Υποστήριξη Εξωστρέφειας**
 - Δημιουργία ταυτότητας και παραγωγή υλικού επικοινωνίας
 - Υποστήριξη δράσεων προώθησης
 - Προβολή και διαφήμιση
- **Εργαλεία πολιτικής**
 1. Κοινές ψηφιακές υποδομές δεδομένων.
 2. Συνεργατικά έργα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας.
 3. Έργα έρευνας στις επιχειρήσεις
 4. Έργα υποστήριξης συνεργατικών σχηματισμών.
 5. Έργα επιχορηγήσεων για μόχλευση επενδύσεων σε επιλεγμένους τομείς (μόχλευση επενδύσεων, δράσεις εξωστρέφειας, δράσεις ίδρυσης νέων επιχειρήσεων).
 6. Δράσεις κατάρτισης προσωπικού.
 7. Δράσεις κινητικότητας προσωπικού και απόκτησης εργασιακής εμπειρίας.
 8. Δημόσιες επενδύσεις ή παρεμβάσεις

4. Βιοεπιστήμες-Υγεία-Φάρμακα

- Παρούσα κατάσταση και προκλήσεις για το 2030

Οι δαπάνες για την υγεία στην Ελλάδα έχουν αυξηθεί με αργούς ρυθμούς, αλλά εξακολουθούν να είναι πολύ χαμηλότερες σε σύγκριση με την ΕΕ. Το 2019 η **Ελλάδα διέθεσε 7,8% του ΑΕΠ στην υγεία** σε σύγκριση με 9,9% που διατέθηκε στο σύνολο της ΕΕ.

Φαρμακοβιομηχανία

- Η **ελληνική βιομηχανία φαρμάκου** έχει σημειώσει μια εντυπωσιακά ανοδική πορεία την τελευταία πενταετία, με **αύξηση πωλήσεων της τάξης του 80%** την περίοδο 2017-2021, η οποία στηρίχθηκε κυρίως σε εξαγωγές, αυξάνοντας την εξωστρέφεια του κλάδου στο 45% των πωλήσεων.
- Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας η παραγωγή φαρμάκων καταλαμβάνει ένα **μικρό μερίδιο** της του συνόλου της ελληνικής επικράτειας αλλά και της περιφερειακής οικονομίας.
- Οι **εξαγωγές φαρμακευτικών προϊόντων της Θεσσαλίας** ανήλθαν το 2022 στα €14,45εκατ., έναντι €12,56εκατ. το 2018, ήτοι αύξηση 14,82% στην πενταετία. Απ' αυτά, τα €9,47εκατ. (65,5%) προέρχονται από το Νομό Τρικάλων ενώ τα υπόλοιπα από το Νομό Λάρισας.

Υπηρεσίες Υγείας

- Η Περιφέρεια Θεσσαλίας (11,5%) κατέχει την τρίτη θέση, όσον αφορά κατανομή των θεραπευτηρίων γεγονός που υποδεικνύει μια **εξέχουσα δυναμική στο χώρο των υπηρεσιών υγείας** σε εθνικό επίπεδο και η οποία θα μπορούσε να λειτουργήσει συνδυαστικά με τον τουρισμό στα πλαίσια του **ιατρικού τουρισμού**.
- Ιδιαίτερη θέση στη Θεσσαλία έχουν τα **κέντρα αποκατάστασης και αποθεραπείας** αλλά και οι **μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων**.

Βιοτεχνολογία

- Η Περιφέρεια Θεσσαλίας, υστερεί στον τομέα αυτό αν και η **επιστημονική παραγωγή** της Θεσσαλίας φαίνεται να είναι ισχυρότερη από το μ.ό. της συνεισφοράς της στην εθνική παραγωγή σε 38 επιστημονικά πεδία που σχετίζονται άμεσα με τον τομέα προτεραιότητας Βιοεπιστήμες, Υγεία κα Φάρμακα.

Δημόσια Υγεία

Οι καταστρεπτικές πλημμύρες που έπληξαν την περιοχή ανέδειξαν την αξία της **επιδημιολογικής επιτήρησης**. Οι κίνδυνοι γενικά αφορούν λοιμώδη νοσήματα που είναι γνωστό ότι ενσκήπτουν σε περιοχές μετά από φυσικές καταστροφές.

Προκλήσεις για το 2030:

1. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας εθνικό και διεθνές επίπεδο των ήδη υπαρχόντων Φαρμακοβιομηχανιών
2. Ενίσχυση του οικοσυστήματος της Βιοτεχνολογίας με την υποστήριξη του χώρου των διαγνωστικών, των βιολειτουργικών τροφίμων, των καλλυντικών και της εκμετάλλευσης με οικολογικό τρόπο της μεγάλης φυσικής βιοποικιλότητας που εμφανίζει η Θεσσαλία,

την αύξηση της ανταγωνιστικότητας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, τις συνέργειες με τον ερευνητικό ιστό της Περιφέρειας.

3. Ενίσχυση των υπηρεσιών Υγείας και της υποστήριξης ομάδων του πληθυσμού της Θεσσαλίας με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά
4. Ενίσχυση των υπηρεσιών πρόληψης και αλλαγής του τρόπου ζωής του πληθυσμού της Θεσσαλίας και ιδιαίτερα πληθυσμούς που πάσχουν από χρόνια νοσήματα, ογκολογικούς ασθενείς και ηλικιωμένους, σε επίπεδο δήμου και περιφέρειας.
5. Ενίσχυση του τομέα της Δημόσιας υγείας προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της ποιότητας ζωής του πληθυσμού της περιφέρειας Θεσσαλίας, και επιπρόσθετα, την έγκαιρη και αποτελεσματική αντιμετώπιση έκτακτων υγειονομικών καταστάσεων και κρίσεων.
6. Δράσεις ενίσχυσης του Ιατρικού Τουρισμού με τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των φορέων του Τουρισμού.

Εξαγωγές

- Το ύψος της αξίας των **εξαγωγών του τομέα προτεραιότητας** κατά την περίοδο από το 2018 έως το 2022 ανήλθε σε €69,32εκατ., παρουσιάζοντας αύξηση 19% εντός της περιόδου αυτής.
- Το 89% της αξίας των **εξαγωγών** του τομέα προτεραιότητας την περίοδο 2018-2022 προέρχονται από τη **φαρμακοβιομηχανία** και αντιπροσωπεύουν το 0,53% των συνολικών εξαγωγών της ελληνικής φαρμακοβιομηχανίας την ίδια περίοδο.

Παραγωγή Γνώσης

- Η Θεσσαλία την περίοδο από το 2014 μέχρι το 2023, συνεισέφερε το 6,19% της εθνικής ερευνητικής παραγωγής.

Ανασκόπηση περιόδου 2014-2020

- Ο τομέας προτεραιότητας κινητοποίησε συγκριτικά **χαμηλό μερίδιο επενδύσεων επιχειρηματικής ανάπτυξης** μέσω του ΕΣΠΑ 2014-2020 στη Θεσσαλία, ύψους 8% επί του συνόλου.
- Οι δραστηριότητες **άσκησης ιατρικών και οδοντιατρικών επαγγελματιών απορρόφησαν το 95,77% του συνόλου των επενδύσεων** προς τον τομέα προτεραιότητας.
- Οι υπόλοιπες αλυσίδες αξίας (βιομηχανία ιατρικού εξοπλισμού, βιομηχανία φαρμάκων και βιομηχανία καλλυντικών) **δεν επωφελήθηκαν ουσιαστικά** από τα διαθέσιμα εργαλεία πολιτικής.

Περιφερειακές Απολήξεις ΕΤΑΚ για το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027

- Βιοτεχνολογία για ποιότητα ζωής και ευζωία

- Νέες φαρμακευτικές προσεγγίσεις
 - Σύστημα Υγείας προσαρμοσμένο στις μελλοντικές ανάγκες
 - Ψηφιακές τεχνολογίες στην υγεία και στα φάρμακα
-
- Προτεραιότητες στήριξης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων από το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027
- Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός
 - Υποστήριξη της ανάπτυξης νέων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας
 - Υποστήριξη της μετάβασης από παρακμάζουσες δραστηριότητες σε νέες
 - Αειφορία, ανθεκτικότητα και υποστήριξη της Πράσινης Μετάβασης
 - Ψηφιακός Μετασχηματισμός
 - Δεξιότητες & Ανθρώπινοι Πόροι
-
- Εργαλεία πολιτικής
1. Επενδύσεις για έρευνα
 2. Συνεργατικά έργα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας.
 3. Έργα έρευνας στις επιχειρήσεις
 4. Έργα υποστήριξης συνεργατικών σχηματισμών ή κέντρων ικανοτήτων.
 5. Έργα επιχορηγήσεων για μόχλευση επενδύσεων σε επιλεγμένους τομείς (μόχλευση επενδύσεων, δράσεις εξωστρέφειας, δράσεις ίδρυσης νέων επιχειρήσεων).
 6. Δράσεις κατάρτισης προσωπικού.
 7. Δράσεις κινητικότητας προσωπικού και απόκτησης εργασιακής εμπειρίας.
 8. Βιομηχανικά Masters ή διδακτορικά.

5. Αειφορία, Ανθεκτικότητα & Βιωσιμότητα

- Παρούσα κατάσταση και προκλήσεις για το 2030

Στο Πρόγραμμα ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2021-2027 μεταξύ των στρατηγικών προτεραιοτήτων περιλαμβάνονται:

- Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος & η αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής
- Η περαιτέρω προστασία & ανάδειξη των πολιτιστικών και τουριστικών πόρων
- Η βιώσιμη ανάπτυξη των αστικών κέντρων

Το Περιφερειακό Σχέδιο Θεσσαλίας για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ), καταγράφει επίσης την ανάγκη για **δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης προβλημάτων** που σχετίζονται με δασικές πυρκαγιές, πλημμύρες και διάβρωση ακτών.

Προκλήσεις για το 2030:

Πρόκληση 1^η: **ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ**

Πρόκληση 2^η: **ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Πρόκληση 3^η: **ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ**

Πρόκληση 4^η: **ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΕΝΙΑΙΑ ΥΓΕΙΑ**

Πρόσκληση 5^η: **ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ**

Πρόκληση 6^η: **ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ – ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ**

Πρόκληση 7^η: **ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

- Η Περιφέρεια Θεσσαλίας χαρακτηρίζεται από **μικρό αριθμό επιχειρήσεων**, υψηλής εξειδίκευσης, που δραστηριοποιούνται στο τομέα της Κυκλικής Οικονομίας και Διαχείρισης Υγρών και Στερεών αποβλήτων.
- **Περιορισμένη πληροφορία** για τα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά των αποβλήτων που παράγονται σε επίπεδο Περιφέρειας.

Πρόκληση 8^η: **ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ**

- Ενίσχυση και αξιοποίηση της βιοποικιλότητας της Περιφέρειας, για την **παραγωγή νέων καινοτόμων και ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών** με ισχυρή γεωγραφική ταυτότητα βασιζόμενα στην σύμπραξη ερευνητικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων που θα αξιοποιήσουν τα τελικά προϊόντα και θα τα φέρουν στην αγορά.

Πρόκληση 9^η: **ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟ**

- Καταγραφή της κατάστασης **σημαντικών πολιτισμικών μνημείων** της Θεσσαλίας και το αλλοιογόνο μικροβίωμα αυτών με στόχο την ανάπτυξη σύγχρονων μεθόδων για

την ανάσχεση των αλλοιώσεων και την διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Επιχειρηματική Διάρθρωση

Ο τομέας προτεραιότητας, φαίνεται να συνεισφέρει με περισσότερα των €35εκατ **(0,31%) στον συνολικό κύκλο εργασιών** των επιχειρήσεων της Θεσσαλίας και με περισσότερες από 400 θέσεις εργασίας **(0,18% της απασχόλησης στη Θεσσαλία)** το 2021, παρουσιάζοντας αύξηση 60% και 14%, αντίστοιχα, σε σχέση με το 2017.

Εξαγωγές

Το συνολικό ύψος της αξίας των εξαγωγών που μπορεί άμεσα να συσχετιστεί με τον τομέα προτεραιότητας (Προϊόντα ανακύκλωσης) κατά την περίοδο από το 2018 έως το 2022 ανήλθε σε **€79εκατ.**

Παραγωγή Γνώσης

Η Θεσσαλία την περίοδο από το 2014 μέχρι το 2023 συνεισέφερε το **6,19% της εθνικής παραγωγής** επιστημονικών δημοσιεύσεων.

Καινοτομία

Ο κύριος όγκος έρευνας και καινοτομίας την περίοδο 2014-2020 στην Περιφέρεια Θεσσαλίας αφορά σε **δράσεις διαχείρισης και αξιοποίησης υγρών και αγροτοβιομηχανικών αποβλήτων** (περίπου 90% της συνολικής χρηματοδότησης του Τομέα) ενώ το υπόλοιπο αφορά **δράσεις διατήρησης της βιοποικιλότητας και κυκλικής οικονομίας.**

Ανασκόπηση περιόδου 2014-2020

- Ο τομέας προτεραιότητας κινητοποίησε πολύ **χαμηλό μερίδιο επενδύσεων επιχειρηματικής ανάπτυξης** μέσω του ΕΣΠΑ 2014-2020 στη Θεσσαλία, ύψους 0,8% επί του συνόλου. Το ποσοστό αυτό είναι ανάλογο της σχετικής θέσης του τομέα στην περιφερειακή οικονομία.
- Ο κλάδος που αφορά τη Συλλογή και Διαχείριση Αποβλήτων, **συγκέντρωσε πάνω από 90% των επενδύσεων στον τομέα** και το 93% του μεριδίου της δημόσιας δαπάνης για ίδρυση νέων επιχειρήσεων.

- **Περιφερειακές Απολήξεις ΕΤΑΚ για το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027**
- Μετριασμός και προσαρμογή των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στο παραγωγικό σύστημα, στους φυσικούς πόρους και τις υποδομές
- Κυκλική Οικονομία
- Διατήρηση και αξιοποίηση της βιοποικιλότητας
- **Προτεραιότητες στήριξης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων από το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027**

- **Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός**
 - Αντικατάσταση υφιστάμενου τεχνολογικού εξοπλισμού με νέο τεχνολογικό εξοπλισμού μικρότερης ενεργειακής κατανάλωσης
 - Συστήματα διασφάλισης ποιότητας, πιστοποίησης, προμήθεια και εγκατάσταση λογισμικού και συστήματα οργάνωσης της επιχείρησης
 - Αντικατάσταση υφιστάμενων δομών τεχνολογιών επικοινωνιών με τη χρήση νέων τεχνολογιών (οπτικές ίνες)
 - Αξιοποίηση τεχνολογιών ΑΠΕ (πράσινη ενέργεια)
 - Επαγγελματική εκπαίδευση και η κατάρτιση στις Νέες Τεχνολογίες
- **Υποστήριξη της ανάπτυξης νέων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας**
- **Υποστήριξη της μετάβασης από παρακμάζουσες δραστηριότητες σε νέες**
- **Παράπλευρη διαφοροποίηση**
 - Κίνητρα για **σύμπραξη μονάδων βιομάζας βιοαερίου με ενεργοβόρες επιχειρήσεις**, για τη χρήση θερμικής ενέργειας στην παραγωγή τους μέσω ίδρυσης νέων εταιρειών ή μετεγκατάστασης υφιστάμενων.
 - **Τηλεθέρμανση Δήμων** και κοινοτήτων μέσω της παραγωγής των μονάδων βιομάζας- βιοαερίου.
 - Αξιοποίηση Υποπροϊόντων και Αποβλήτων
- **Αειφορία, ανθεκτικότητα και υποστήριξη της Πράσινης Μετάβασης**
- **Ψηφιακός Μετασχηματισμός**
- **Δεξιότητες & Ανθρώπινοι Πόροι**

- **Εργαλεία πολιτικής**

1. Επενδύσεις σε υποδομές για Έρευνα
2. Συνεργατικά έργα έρευνας και καινοτομίας
3. Έργα έρευνας στις επιχειρήσεις
4. Έργα πειραματικής ανάπτυξης και υποστήριξης καινοτομίας στις επιχειρήσεις
5. Υποστηρικτικά μέτρα για την καινοτομία (επιδεικτικά έργα, συνεργατικοί σχηματισμοί, κέντρα ικανοτήτων)
6. Έργα ευαισθητοποίησης & διάχυσης
7. Έργα ανάπτυξης δεξιοτήτων ανέργων ή εργαζομένων
8. Έργα μόχλευσης επιχειρηματικών επενδύσεων (ίδρυση νέων επιχειρήσεων, τεχνολογικός εκσυγχρονισμός, επενδύσεις προστασίας του περιβάλλοντος, ψηφιοποίηση, εξωστρέφεια, πιστοποιήσεις προϊόντων με εξαγωγικό προσανατολισμό).
9. Δημόσιες επενδύσεις.

6. Ψηφιακή Μετάβαση

Οι 4 βασικοί πυλώνες βάσει προγράμματος είναι:

- 1) οι ψηφιακές δεξιότητες,

2) ο ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένης της Τεχνητής Νοημοσύνης),

3) οι ασφαλείς και βιώσιμες ψηφιακές υποδομές και

4) η ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών

• Παρούσα κατάσταση και προκλήσεις για το 2030

- Οι **επενδύσεις** που είχε προβλέψει ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020 για τον **ψηφιακό μετασχηματισμό δημόσιων φορέων, δεν υλοποιήθηκαν** λόγω έλλειψης στρατηγικής από τους εν δυνάμει ωφελούμενους.
- Οι **έξυπνες πόλεις**, παρά τις ενδιαφέρουσες πιλοτικές πρωτοβουλίες από φορείς της αυτοδιοίκησης (π.χ., eTrikala) **δεν κατάφεραν να εξαπλωθούν**, και φαίνεται να υπάρχει σημαντική σύγχυση για το τί και πώς πρέπει να γίνει
- Η **προσφορά για προϊόντα και υπηρεσίες ΤΠΕ στη Θεσσαλία είναι πολύ μικρή** και χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη μικρού αριθμού επιχειρήσεων ΤΠΕ με κατεύθυνση δραστηριοτήτων την ολοκλήρωση, τη συντήρηση και την υποστήριξη λογισμικού για τις δημόσιες υπηρεσίες, καθώς και για άλλες τοπικές ιδιωτικές επιχειρήσεις
- Η **ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες ΤΠΕ στη Θεσσαλία είναι πολύ μικρή**, οφειλόμενη, κυρίως, στην έλλειψη «ψηφιακών» δεξιοτήτων και κατάλληλων ερεθισμάτων.
- Στα τοπικά **ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα** υπάρχουν πυρήνες με σχετική εξειδίκευση που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως μοχλοί, τόσο για τη **διάδοση καινοτομιών, όσο και για εμπορική εκμετάλλευσή τους.**

Προκλήσεις για το 2030:

- Διέγερση της ζήτησης για ψηφιακές τεχνολογίες στον επιχειρηματικό τομέα.
- Αποτύπωση της ψηφιακής ωριμότητας του ανώτερου 10% των επιχειρήσεων σε κάθε κλάδο προτεραιότητας.
- Ενίσχυση της αγοράς (προσφορά) ΤΠΕ στη Θεσσαλία, τεχνολογικά και επιχειρηματικά εστιάζοντας στην εξυπηρέτηση των ισχυρών κλάδων της περιφέρειας που δεν έχουν ακόμα ενσωματώσει τις ΤΠΕ (π.χ., πρωτογενής τομέας, τουρισμός, βιομηχανία).
- Η ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων, μέσω ανάπτυξης εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τονώνοντας μελλοντικά την προσφορά.

Επιχειρηματική Διάρθρωση

Ο τομέας προτεραιότητας, **συνεισφέρει με περισσότερα των €29εκατ (0,25%) στον συνολικό κύκλο εργασιών** των επιχειρήσεων της Θεσσαλίας και με περισσότερες από 750 θέσεις εργασίας (0,33% της απασχόλησης στη Θεσσαλία) το 2021, παρουσιάζοντας αύξηση 71,2% και 21%, αντίστοιχα, σε σχέση με το 2017.

Το 80% του κύκλου εργασιών και το 87% της απασχόλησης το 2021 στον τομέα προτεραιότητας προέρχεται, με βάση την ΕΛ.ΣΤΑΤ., από **την αλυσίδα αξίας λογισμικού και διαχείρισης δεδομένων.**

Παραγωγή Γνώσης

Η Θεσσαλία την περίοδο από το 2014 μέχρι το 2023, συνεισέφερε το 6,19% της εθνικής παραγωγής.

Υποδομές & Υποστηρικτικές Δομές

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας λειτουργούν δύο Ευρωπαϊκοί Κόμβοι Ψηφιακής Καινοτομίας (ΕΚΨΚ) από τους επτά συνολικά της χώρας:

1. Ο **Ευρωπαϊκός Κόμβος Ψηφιακής Καινοτομίας Health Hub** καλύπτει τον τομέα της Υγείας και Φαρμάκου με τη χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης.
2. Ο **Ευρωπαϊκός Κόμβος Ψηφιακής Καινοτομίας digiAgriFood** καλύπτει ολόκληρο το αγροδιατροφικό σύμπλεγμα με σκοπό τον ψηφιακό μετασχηματισμό του.

Ανασκόπηση περιόδου 2014-2020

- Ο τομέας προτεραιότητας κινητοποίησε **υψηλότερο μερίδιο επενδύσεων επιχειρηματικής ανάπτυξης** μέσω του ΕΣΠΑ 2014-2020 στη Θεσσαλία (1,4%) σε σχέση με το οικονομικό του αποτύπωμα.
- Οι **δραστηριότητες ανάπτυξης λογισμικού και διαχείρισης δεδομένων απορρόφησαν το 84% του συνόλου των επενδύσεων** προς τον τομέα προτεραιότητας και το 95% των επενδύσεων σε νέες επιχειρήσεις.

• Περιφερειακές Απολήξεις ΕΤΑΚ για το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027

- Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού στο Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα
- Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού στους κλάδους του μετάλλου, των δομικών υλικών και των κατασκευών
- Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού στον Τουρισμό
- Υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού στην υγεία και τη φαρμακοβιομηχανία
- Εφαρμογή ψηφιακών μεθόδων για την ολοκληρωμένη διαχείριση φυσικών πόρων και την πρόληψη ή αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών

• Προτεραιότητες στήριξης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων από το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027

- Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός
- Υποστήριξη της ανάπτυξης νέων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας
 - Ανάπτυξη εφαρμογών ή συστημάτων βασισμένων σε τεχνητή νοημοσύνη ανεξαρτήτως του πεδίου εφαρμογής.
 - Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ή συστημάτων σε πεδία εφαρμογής που σχετίζονται με τις περιφερειακές απολήξεις.
 - Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ή συστημάτων με πεδίο εφαρμογής την εκπαίδευση σε ψηφιακές δεξιότητες.
 - Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών εξόρυξης πληροφοριών για νεοφυείς επιχειρήσεις με σκοπό τη δημιουργία συνεργειών στο πεδίο.

- Παράπλευρη διαφοροποίηση
 - Ανάπτυξη ψηφιακών συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης και προώθησης της αλυσίδας αξίας των γαλακτοκομικών προϊόντων.
 - Χρήση εργαλείων διαχείρισης και εξόρυξης μεγάλου όγκου δεδομένων για βελτίωση της διάρθρωσης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων
 - Ανάπτυξη νέων εφαρμογών και ψηφιακών συστημάτων προώθησης μουσειακών χώρων, χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος και δραστηριοτήτων για την ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος στον αγροδιατροφικό χώρο
 - Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών και περιεχομένου για ηλεκτρονική μάθηση
- Ψηφιακός Μετασχηματισμός
- Δεξιότητες & Ανθρώπινοι Πόροι

- **Εργαλεία πολιτικής**

1. Επενδύσεις για έρευνα
2. Συνεργατικά έργα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας.
3. Έργα έρευνας στις επιχειρήσεις
4. Υποστηρικτικά μέτρα για την καινοτομία.
5. Έργα επιχορηγήσεων για μόχλευση επενδύσεων σε επιλεγμένους τομείς (μόχλευση επενδύσεων, δράσεις εξωστρέφειας, δράσεις ίδρυσης νέων επιχειρήσεων).
6. Δράσεις κατάρτισης προσωπικού.
7. Δράσεις κατάρτισης εργαζομένων.